

अनुक्रमणिका

प्रकरण	शिर्षक	पृष्ठांक
क्रमांक		
	मुखपृष्ठ	I
	प्रतिज्ञापत्र	II
	मार्गदर्शिकाचे प्रमाणपत्र	III
	प्राचार्याचे प्रमाणपत्र	IV
	ऋण निर्देश	V
	अनुक्रमणिका	VI
१	<u>संशोधन प्रास्ताविक</u>	१
१.१	प्रस्तावना	२
१.२	संशोधन अभ्यासाची गरज	६
१.३	संशोधन अभ्यासाचे महत्त्व	८
१.४	संशोधन समस्येचे शिर्षक	१२
१.५	काही संज्ञाना व्याख्या	१२
१.६	संशोधनाची उद्दिष्टे	१३
१.७	संशोधनाची व्याप्ती व मर्यादा	१४
१.८	दक्षिण सोलापूर तालुक्याची माहिती	१६
२	<u>संबंधित साहित्याचा अभ्यास</u>	१९

प्रकरण	शिर्षक	पृष्ठांक
	क्रमांक	
२.१	प्रस्तावना	२०
२.२	संबंधित साहित्याचा अभ्यास	२१
२.३	समारोप	३५
३	<u>अंगणवाडी शिक्षणाची पार्श्वभूमी</u>	३८
३.१	जगातील अंगणवाडी शिक्षणाची पार्श्वभूमी	३९
३.२	भारतातील अंगणवाडी शिक्षणाची पार्श्वभूमी	४२
३.३	भारतातील अंगणवाडी शिक्षणातील काहि प्रयोग	४६
३.४	भारतातील अंगणवाडी शिक्षणासंबंधी शासकीय आयोगाच्या शिफारसी	४८
३.५	महाराष्ट्रातील अंगणवाडी शिक्षणाचा इतिहास	५३
३.६	सोलापूर जिल्ह्यातील अंगणवाडी शिक्षणाचा इतिहास	५७
३.६.१	दक्षिण सोलापूर तालुक्यातील अंगणवाडी शिक्षणाचा इतिहास	६०
३.६.२	महाराष्ट्र समाज कल्याण खाते	६५
३.६.३	महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ	६६
३.६.४	महाराष्ट्र शासन बालवाड्या	६७
३.६.५	जिल्हा परिषद बालवाड्या	६८
४	<u>अंगणवाडी शिक्षणाची तात्विक व मानसशास्त्रीय बैठक</u>	७०
४.१	अंगणवाडी शिक्षण व मानसशास्त्र	७३

प्रकरण	शिर्षक	पृष्ठांक
क्रमांक		

४.२	अंगणवाडी शिक्षणाचे महत्त्व	७६
४.३	अंगणवाडी शिक्षणाच्या पध्दती	७९
४.३.१	किंडरगार्डन किंवा बालोद्यान पध्दती	८०
४.३.२	माँटेसरी पध्दती	८१
४.३.३	नसरी पध्दती	८२
४.३.४	न्यू किंडरगार्डन पध्दती	८३
४.३.५	अंगणबालवाडी पध्दती	८४
४.३.६	बालवाडी	८५
४.४	अंगणवाडी शिक्षणाची उद्दीष्टे	८५
५	<u>संशोधन पध्दती व साधने</u>	९३
५.१	प्रस्तावना	९४
५.२	वर्णनात्मक संशोधन पध्दती	९४
५.३	संशोधन साधने व तंत्रे	९६
५.३.१	प्रश्नावली	९७
५.३.२	मुलाखत तंत्र	१०३
५.३.३	निरीक्षण तंत्र	१०६
५.४	अभ्यासासाठी नमुना गट	१०८
५.५	प्रश्नावली पाठविणे व भरून घेणे	१०९
५.६	मुलाखती घेणे	११०
५.६.१	मुलाखतीसाठी प्रतिसाधकांची निवड	१११

प्रकरण शिर्षक

पृष्ठांक

क्रमांक

५.७	निरीक्षणे ?	१११
५.७.१	शिक्षणासाठी शाळांची निवड	११२
५.८	प्राप्त झालेली माहिती	११२
६	<u>माहिती संकलन विशदीकरण आणि विश्लेषण</u>	११३
६.१	प्रस्तावना	११४
६.२	शिक्षिकांची शैक्षणिक पात्रता	११४
६.३	शिक्षिकांची नेमणूक	११७
६.४	आपण पदवीधर आहात काय?	११८
६.५	आपण पदवीधर नसल्यामुळे अध्यापनात अडचणी येतात काय?	१२०
६.६	अध्यापनात अडचणी येत असल्यास खालील पैकी कोणत्या अडचणी येतात	१२१
६.७	अंगणवाडी प्रशिक्षणात खालीलपैकी कोणत्या बाबीचे प्रशिक्षण दिले आहे.	१२४
६.८	अंगणवाडी प्रशिक्षणाचा अध्यापनात खालीलपैकी कसा उपयोग होतो.	१२६
६.९	प्रशिक्षणात खालीलपैकी कोणती अध्यापन पध्दती घेतली होती.	१२८
६.१०	अध्यापनात अध्यापन पध्दतीचा वापर करताना खालीलपैकी कोणत्या अडचणी येतात?	१२९
६.११	आपण पाठयांश व अध्यापन पध्दती यांची सांगड घालता काय?	१३१
६.१२	अध्यापन करताना शैक्षणिक साहित्याचा वापर करता काय?	१३२

६.१३	अध्यापन करताना खालीलपैकी कोणकोणत्या शैक्षणिक साहित्याचा वापर करता?	१३४
६.१४	आपल्या शाळेत शैक्षणिक साहित्य आहे काय?	१३५
६.१५	आपल्या शाळेत शैक्षणिक साहित्य उपलब्ध नसल्यास खालीलपैकी कोणते उपाय कराल?	१३६
६.१६	शैक्षणिक साहित्याचा वापर केल्याने खालीलपैकी कोणते हेतू साध्य होतात?	१३८
६.१७	आपल्या शाळेत ग्रंथालय आहे काय?	१३९
६.१८	अंगणवाडी संदर्भ साहित्य मिळत नसल्यास आपण कोठून मिळविता.	१४०
६.१९	शिक्षिका शिकवित असलेला वर्गिट.	१४२
६.२०	अंगणवाडी शाळांमधील मुलांची संख्या	१४४
६.२१	वर्तुकडीत मुलांची संख्या	१४५
६.२२	मुलांची सरासरी उपस्थिती	१४६
६.२३	शाळेत मुलांची बसण्याची व्यवस्था.	१४८
६.२४	पालकांकडून सहकार्य मिळते काय?	१४९
६.२५	वैद्यकीय तपासणीची व्यवस्था.	१५१
६.२६	वैद्यकीय तपासणीत आढळून येणारे आजार.	१५२
६.२७	वैद्यकीय तपासणी अहवाल पालकांकडे पाठविता का?	१५४
६.२८	वैद्यकीय तपासणी अहवाल शासनाला सादर करता का?	१५६
६.२९	मुलांच्या वैद्यकीय आरोग्याची सुशिक्षित पालक काळजी घेतात काय?	१५७

६.३०	अशिक्षित पालक मुलांच्या वैयक्तिक आरोग्याची काळजी घेतात का?	१५८
६.३१	वैद्यकीय तपासणीचे महत्व?	१५९
६.३२	बालक्रीडांगण	१६०
६.३३	बाल क्रीडांगणावरील साधने व त्यांचे महत्व.	१६१
६.३४	शालेय क्रीडांगणाची उपलब्धता.	१६५
६.३५	क्रीडांगणाचे क्षेत्रफळ.	१६६
६.३६	मुक्त व्यवसायाचे शैक्षणिक महत्व	१६७
६.३७	मुक्त व्यवसायाच्या कामाचे काही गट.	१७०
६.३८	मुक्त व्यवसायाची साधने	१७०
६.३९	वर्गातील खेळण्याची साधने वापरण्याची पध्दती	१७१
६.४०	अंगणवाडी शिक्षणात वादय साहित्याचे महत्व	१७३
६.४१	अंगणवाडी शिक्षणात बालगीताचे महत्व	१७५
६.४२	अंगणवाडी शिक्षणात बालगोष्टींचे महत्व	१७९
६.४३	जेवण्याची व्यवस्था आहे काय?	१८२
६.४४	जेवण्याची व्यवस्था कोणामार्फत केली जाते.	१८४
६.४५	मधल्यासुट्टीत खाण्याची व्यवस्था पध्दती कशी आहे ?	१८५
६.४६	पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था	१८६
६.४७	अंगणवाडी शिक्षणाचा प्रसार	१८८

६.४८	पाठयपुस्तकात नियुक्त अभ्यासक्रम सर्व घटक आहे काय?	१८९
६.४९	अध्यापनातून अंगणवाडी अभ्यासक्रमातून अपेक्षित उद्दष्टे साध्य होतात?	१९१
६.५०	अभ्यासक्रम पूर्ण होत नसल्यास कोणत्या मार्गाचा अवलंब करता?	१९२
६.५१	अंगणवाडी पाठयपुस्तकातून कोणते उद्देश सफल होतात?	१९३
६.५२	अंगणवाडी अभ्यासक्रमातून विद्यार्थ्यांच्या विकासाकडे लक्ष देतात काय?	१९५
६.५३	अंगणवाडी विद्यार्थ्यांमध्ये विविध क्षमता व मूल्ये यांच्या अभ्यासक्रम विकासास मदत करणारा आहे काय?	१९६
६.५४	अंगणवाडी अभ्यासक्रमाचे वार्षिक नियोजन करता काय?	१९८
६.५५	वार्षिक नियोजनाप्रमाणे अध्यापन करता काय?	१९९
६.५६	घटक नियोजन करता काय?	२००
६.५७	दैनंदिन अध्यापनासाठी पाठ टाचण काढता काय?	२०२
६.५८	मुख्याध्यापक दैनंदिन पाठ टाचण पाहतात काय?	२०३
६.५९	अंगणवाडी अध्यापनाची पूर्व तयारी करता काय?	२०५
६.६०	विविध विषयाची घटक चाचणी घेतली जाते काय?	२०६
६.६१	अध्यापन अनुभव	२०७

६.६२	अंगणवाडी विषयासंबंधी वर्तमानपत्रातील व मासिकातील माहिती ठेवता काय?	२०९
६.६३	आपण त्या माहितीचे व चित्राच्या कात्रणांचा अल्बन तयार केला आहे काय?	२११
६.६४	अंगणवाडी कृतीसत्रे व चर्चासत्रे यासाठी आपणांस पाठविले जाते काय?	२१२
६.६५	किती कृतीसत्रात भाग घेतलेला आहे?	२१४
६.६६	मुलाचे ज्ञान वाढविण्यासाठी कोणते उपाय केले जातात?	२१५
६.६७	अध्यापनास विद्यार्थ्यांकडून सहकार्य कसे मिळते?	२१७
६.६८	अध्ययनास मातृभाषेचा अडथळा येतो काय?	२१८
६.६९	मुलांचे उच्चार सुधारण्यासाठी कोणते उपक्रम राबविता?	२२०
६.७०	मुलाखत व निरीक्षणाद्वारे प्राप्त केलेल्या माहितीचे संकलन व विश्लेषण	२२१
६.७१	अंगणवाडी शाळा स्थापन करण्याचे उद्देश	२२२
६.७२	अंगणवाडी शांना शासकीय मान्यता	२२३
६.७३	शालेय तपासणी	२२४
६.७४	शालेय इमारत व शालेय परिसर	२२५
६.७५	समारोप	२२७
७	<u>संशोधन अहवालाचा सारांश निष्कर्ष व शिफारशी</u>	२२८
७.१	प्रस्तावना	२२९
७.२	प्रकरणाचे सुसुत्रीकरण	२२९

प्रकरण क्रमांक	शिर्षक	पृष्ठांक
७.३	सारांश	२३१
७.४	निष्कर्ष	२३९
७.५	शिफारशी	२४५
७.६	पुढील संशोधनासाठी विषय	२४८
	संदर्भ ग्रंथ सूची	२४९
	परिशिष्टे	२५५
अ :-	प्रश्नावलीत प्राप्त झालेल्या शाळांची यादी.	२५५
ब :-	अंतिम प्रश्नावली	२६३
क :-	मुलाखत आराखडे	२७२
	१) मुख्याध्यापिकांसाठी	२७२
	२) अंगणवाडी मदतनीससाठी	२७३
	३) शासकीय अधिका-यांसाठी	२७४
ड :-	मुलाखतीसाठी निवडलेले प्रतिसादक	२७५
	१) मुख्याध्यापिका	२७५
	२) अंगणवाडी मदतनीस	२७६
	३) शासकीय अधिकारी	२७७
इ :-	निरीक्षण सूची	२७८
ई :-	निरीक्षणासाठी निवड केलेल्या शांची यादी	२७९
	१) दक्षिण सोलापूर तालुक्यातील शाळा.	२७९
	२) दक्षिण सोलापूर तालुक्यातील शिक्षिकांची यादी.	२८१
	३) दक्षिण सोलापूर तालुक्यातील मदतनीसांचे यादी.	२८९